

Učiteljski tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

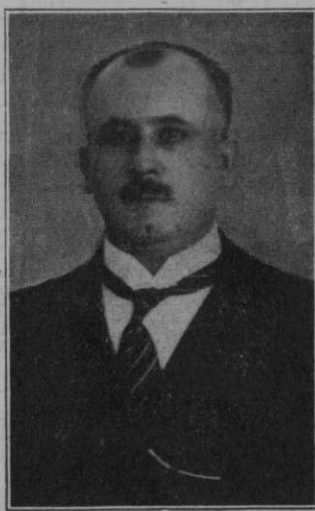
Mesečna priloga »Prosveča«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letna 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. šte. rač. 11.153. Telefon 3112

Jugoslovanska državna prosvetna politika

Avtoriteta reda naj se skuša pri državljanih zidati na dobro državljsko vzgojo, ne pa samo na zakone in policijska sredstva.
— Prosvetno politiko naj vodijo šolski in pedagoški strokovnjaki.
— Potreba ustanovitve dobrih pedagoških stolic na jugoslovanskih univerzah.

Drag. P. Đorđević,
senator in bivši pomočnik
prosvetnega ministra

Pod gornjim naslovom bomo prinašali važnejše programatične govore gg. senatorjev iz zadnjega zasedanja senata, v kolikor nam jih bodo dali na razpolago gg. senatorji. Bivši pomočnik min. prosvete gosp. senator Drag. P. Đorđević nam je dal na razpolago oba svoja večja govora, s katerima pričnemo zanimive razprave.

(Govor gosp. Dragoslava P. Đorđevića, senatorja in bivšega pomočnika prosvetnega ministra, v senatu 22. marca 1934.)

VZGOJNI PROBLEMI SO VAŽNEJŠI OD OSTALIH.

Gospodje senatorji, vzgojni problem je važnejši od vseh ostalih, kajti dokler se bavi vsi drugi problemi s to ali ono panogo državnega življenja, s tem ali onim interesom enega ali drugega družabnega razreda, s to ali ono potrebo, priložnostjo ali nezgodno posameznika in skupin, se bavi vzgoja s človekom samim, s človekom kot takim. S človekom, radi katerega obstoja vse, kar obstoji v družbi in državi. S človekom, gospodje senatorji, čigar moralno, intelektualno in splošno duhovno spopolnjevanje skupno z njegovim gmotnim blagostanjem predstavlja smoter celokupne zgodovine, celokupne sedanosti, celokupne naše kulture.

Kakor je človek nad vsem ostalim, kar je on v zgodovini ustvaril, ker vse to mora služiti le njemu, tako je tudi vzgoja, ki se bavi z njim samim, z njim kot takim, važnejša od vseh drugih človeških funkcij.

Da se ta resnica v praksi navadno ne prizna v pravi meri, izvira iz tega, ker se rezultati dobre ali slabe vzgoje ne dosežajo in ne opažajo tako (dvajset ali trideset let je treba za popolno duhovno izoblikovanje človeka), a ljudje so po svoji naravi nagnjeni k temu, da bolje cenijo ono, česar dobre ali slabe posledice takoj opažajo.

VZGOJNI PROBLEM JE TEŽJI OD OSTALIH.

Gospodje senatorji, vzgojni problem je tudi težji, ker je kompliciranjši od vseh ostalih.

To je radi tega, ker se bavi vzgoja z oblikovanjem življenja, človeškega materiala, z oblikovanjem živega človeškega duha, po v naprej določenem načrtu, za že določeni smoter. Glavna karakteristika človeške duše je, da on ravno zato, ker je živ, svoboden in večno aktiven, kaže največjo odpornost napram načrtnemu in sistematičnemu oblikovanju, ki se drugače imenuje človeška vzgoja. Niti najmočnejša mrtva materija ne pokaže takega odpora napram svojemu oblikovanju, kot to dela živa človeška duša. Z druge strani se za razliko od mrtve materije nič lažje ne kviri, ako se izpostavi nepovoljnemu vplivu, kot se kviri živ človeški material. To povzroča glavno težkočo v vzgoji.

Človek je kot duhovno bitje rezultat mnogih činiteljev: hereditarnih, socialnih in zgodovinskih.

Radi tega se je moderna pedagoška veda danes tako razvila, tako diferencirala, — še posebno v Ameriki, kjer so ljudje pogledali najgloblje v vzgojni problem, — da je postala veda, ki posega globoko v območje drugih ved, katerim nudi z ene strani nove probleme v rešitev, a z druge strani jim odvzema rezultate njihovih teoretičnih raziskovanj in jih nadalje praktično obdeluje in uporablja.

Od psihologije normalnega in nenormalnega človeškega bitja, anatomije, fiziologije, kemije, splošne biologije, etike, politične in kulturne zgodovine do zgodovine človeške filozofske misli, so vse to vede, na katerih danes bazira pedagogika. V pedagogiki ni več laičnega beganja in tipanja po mraku, ni več naslanjanja na slučajni pedagoški talent, na slučajne in nepreizkušene pedagoške izkušnje. Danes je postala pedagogika sistematična filozofska znanstvena disciplina, za katere raz-

umevanje se zahteva strokoven, resen in temeljit študij.

To poudarjam, da bom kasneje pokazal, kako je pri nas.

PROBLEM VZGOJE JE TUDI BOLJ PEREČ OD OSTALIH.

Potrebno je pogledati na vzgojni problem iz znanstvenega stališča in reči, da je vzgoja bolj pereča od drugih človeških poslov.

Vzemimo primer! Kako korist imamo od najboljših zakonov za pravosodje, ako ni dober človeški material, ki naj te zakone uporablja?

Kakšno korist imamo od najboljšega zakona o kontroli nad narodnim poslovanjem, ako je potrebna kontrola tudi onim, ki kontrolo vršijo?

Kakšno korist imamo tudi od najboljšega zakona o državnem računovodstvu, ki se z njim skušajo onemogočiti vse zlorabe pri nabavah za državo in občine, ko pa bo vsa ljudska volja, nemorala posameznikov, ravno ta zakon obrnila v zaščito ničvrednežev?

(Znano je iz praktičnega življenja, kako se posamezni krivci mnogokrat skrivajo za poročila in mišljenja komisij. V Subotici imam nekega malopridneža, ki ga ne morem pustiti zapreti, ker se že več let skriva za mišljenjem komisije.)

Smoter omenjenih zakonov ni samo vzbujati strah pred kaznijo in staviti zapreke in jezove slabim ljudskim navadam, marveč je njihov namen uničiti v človeku slabo nagnenje. Ni zakona, ki se ne da izigrati, vsaj v nekaterih določbah, ako se ga hoče izigrati. Ni zakona brez izjeme in ni izjeme, ki je ne bi zlobneži izrabili. Uničiti slaba nagnjenja in ustvariti moralno voljo, moralne karakterje, ki ne delajo slabega zato, ker nočejo slabo delati in ne zato, ker se bojijo kazni. — To je najvišji smoter vsake pedagoške teorije in to mora biti najbolj pereči smoter pedagoške prakse, vsake, v tem primeru službene prosvetne politike.

Pokazati vam hočem neki za naš primer karakterističen moment iz svetovne vojne. Na solunski fronti smo vodili dve leti vojno v strelskih jarkih. Približali smo se sovražnikom toliko, da so bili naši jarki večkrat le sto in tudi manj metrov oddaljeni od sovražnih. A vendar so bili iz tako blizu izkopanih jarkov poslani vojaki za izvidnike, ki so se morali ponoči ugotoviti, kolikor so mogli in to na ta način, da so si napravili iz kamenja nekako gnezdo, iz katerega so z budnim očesom spremljali vsako sovražnikovo premikanje. Gledali so navadno skozi periskop. Ti vojaki so bili, v besede pravem pomenu, obsojeni na smrt, ker jih je vsak napad sovražnikovih napadalnih oddelkov formalno zbrisal iz zemeljskega površja. Kar je pri tej stvari važno, je to, da ni mogel podnevi priti k tem vojakom nihče, kajti sovražnikove strojnice in posebni strelci, ki so od tod stalno na nas pazili, bi ga zrvnali z zemljo.

Pred koncem vojne, ko se je začela pojavljati tudi pri naših vojakih telesna in duševna utrujenost in jim je razjedal dušo obup radi negotove usode njihovih sorodnikov pod sovražno okupacijo, so začeli sovražniki še posebej pritiskati na njegovo dušo. Metali so letake, dvigali pred svojimi jarki velike table z ogromnimi napismi in nazadnje so začeli z besedami pozivati naše vojake, naj odložijo orožje. Kot artiljerijski opazovalec v strelskem jarku sem večkrat slišal, posebno

V obrambo časti

OTVORENO PISMO.

Gospodinu

Josipu Stažiću,
narodnom poslaniku sreza petrinjskoga
u Beogradu.

Molim učtivo p. n. uredništvo dnevnika »Učiteljskog tovariša«, da bi, u interesu istine i čuvanja pravoga morala u ljudskom društvu, uvrstilo ovo pismo, koje sam istovremeno poslao i naslovniku:

»Poštovani gospodine! Povodom nedavnoga Vašeg govora u Narodnoj skupštini na proračun Ministarstva prosvjete, a kada ste se izražavali o ljudima na čelu Jugoslovenskog učiteljskog udruženja i o njihovim moralnim kvalifikacijama«, čitao sam u stenografskom zapisniku, da ste gospodinu Ministru prosvjete pokazivali neke »strahovite i porazne dokumente« te sudske presude u tome smislu.

Kako niste naveli, koga se te presude tiču, i u kome pravcu su one bile, a ja mislim da se to odnosi unekoliko baš na mene, i to obzirom na osude zbog uvrde časti prema gg. Čikari i Cindriću (što, dakako, ni učemu nisu nikakva »porazna i strahovita dokumenta«, a još manje ništenje moralnih kvalifikacija čovjeka bilo u kom pogledu), to Vas molim, da biste mi odgovorili, u roku od tri dana, odnose li se te Vaše optužbe odista na mene, pa ako se odnose na mene, ko Vam je dao pravo da Vi mene napadate i potpuno bezrazložno potkazujuete (a potkazivanje je to sve dotle dok Vi Vaše navode o našim negativnim moralnim kvalifikacijama i ne dokažete!)?

Koliko mi za tri dana ne odgovorite, smatraću, da se ti Vaši napadaji odista odnose na mene, pa ću i postupiti prema tomu.

U nadi, da ćete obzirom na dostojanstvo svoje poslaničko i ljudsko postupiti po ovome mome pozivu, ostajem s poštovanjem,

U Zagrebu 20 marta 1934,

Jovan M. Milojević,

upravitelj Narodne škole
Kralja Petra Velikoga Oslobođioca;
pretsjednik Učiteljskog društva
»Jedinstvo« za grad Zagreb te sre-
zove zagrebački, samoborski i
dugoselski;

ponoči, ko se je vse umirilo, kako je nekdo, ki je bil zato posebej določen, klical v čistem srbskem jeziku: »Lačo, bračo, zašto se boriš, zašto stradaš? Zašto se boriš za bradatog Pašića i propale Francuze? Zašto za drugoga propadaš? Zašto uzalud gineš? Ostavi pušku i dođi ovamo, jer rat je za vas izgubljen. Dođi ovamo, gdje te očekuje tvoje selo, majka, žena i drugi tvoji najmiliji!«

Gospodje senatorji, lahko vam rečem, da smo imeli moralne krize med našimi vojakmi, pa so oni vendarle ostali na svojih mestih. Ostajali so vsi in tudi oni spredaj, ki so, ponavljam, formalno bili obsojeni na smrt, katerim se ni mogel nihče živ približati, katerim ne bi mogel nihče živ preprečiti, posebno ponoči, da odvzamejo orožje in v nekoliko skokih pobegnejo k sovražnikom, ki so jih tako vabili in slepili. Ostali so tudi oni, dasi so na ta mesta bili postavljeni izven pravil človeških zakonov, izven vsake človeške oblasti! Kateri starešina, kateri general, kateri vrhovna komanda bi mogla preprečiti tem vojakom da ne bi izvršili svoje zlonamernosti, če bi jo imeli?

A kaj je ustvarilo ono dobro voljo, ki je povzročila, da so oni, tudi pod takimi pogoji, izvršili svojo dolžnost do konca? Vzgoja, ki je počela v zibelki in s pesmijo uspavanko ter se je nadalje razvijala s pomočjo gosli, v šoli, cerkvi, vojašnici, potom časopisov, književnosti in celokupnega državnega in družabnega našega življenja.

Taka volja, ustvarjena z vzgojo, ne povzroča izjem v zakonih, ta volja se ne izmika skozi zakonske izjeme, ta volja napravlja vse pisane zakone za nepotrebne.

Pri Arnavtih, ki jih mnogi smatrajo za divjake, je »besa« nepisani zakon. Ampak v civiliziranem svetu ni pisanega zakona, ki bi se tako striktno izvajal kot nepisani zakon arnavtske »bese«. Zakaj? Ker je morala teh ljudi močnejša od najtršega jekla, ker je moralna volja, ki ta zakon vrši, čista, zdrava in neomajana. Taka volja dela pisane zakone v resnici za nepotrebne.

Ako pade ta moralna volja, ako naša tako renomirana zapadna civilizacija razje moralo tega naroda, pa ne bodo tudi pri njem, prav tako kot pri drugih, veljali niti najstrožji pisani človeški zakoni!

Gospodje senatorji! Vsi zakoni, vse uredbe, vsa pravila, ki jih ljudje sprejemajo, vse to je, četudi je dobro, samo okvir, samo forma; vse to je samo »vanitas vanitatum« — brez človeka. Šele človek kot moralna osebnost daje vsebino in vrednost tej formi, temu okvirju.

In ker stvar tako stoji, je najbolj pereča dolžnost vsake vlade, da organizira in do

član sekcije uprave JUU za Savsko banovino i glavnoga odbora JUU u Beogradu.

Još k tomu napominjem, da je g. poslanik Stašić bio i sam duže učitelj, ali nikad nije bio član JUU, nego smo ga računali svagda u njegove protivnike. Što se pak tiče tužbi sudu protiv mene, to su proizašle jedino u obrani naše organizacije i reda u njoj, a pošto su moji lični protivnici upotreбили — »kolegijalno i učiteljski svjesno« — staleške raspre pred sudovima.

Ovoliko radi informacije drugovima i drugaricama u Dravskoj banovini, do kojih ja mnogo držim.

Jovan M. Milojević.

»PRELOM« IN POROČENE UČITELJICE.

V 12. šte. od 5. aprila 1934. prinaša »Prelom« na naš zadnji poziv pod gornjim naslovom v 31. šte. Učit. tovariša sledečo izjavo:

Iz uredništva. G. Jos. Jurak iz Novega mesta je v 8. številki našega lista napisal članek »Kruha brezposelnim inteligentom«, v katerem se ob priliki takrat vodene javne debate izreka proti dvojnemu zaslužkarstvu in za redukcijo žensk v državni službi, katerih možje so v državni ali zasebni službi, pri čemer je posebej omenil poročene učiteljice.

Naše uredništvo zavzema načelno sicer stališče proti dvojnemu zaslužkarstvu, vendar izrecno odklanja v teh razpravah vsak očitku enemu ali drugemu stanu. Tudi Jurakova razprava, katera je vzbudila nevoljo v poklicni organizaciji učiteljstva, ni imela niti izdaleka tega namena, ker bi jo bilo sicer uredništvo brezpogojno odklonilo.

Ker »Prelom« ne popravlja glavnega očitka, ki ga je izrekel z besedami: »Zlasti se to opaža pri poročenih učiteljicah, čijih učenci z uspehi daleč zaostajajo za ono srečno mladino, ki takih učnih moči nimajo« — se moremo s popravkom v »Prelomu« zadovoljiti. Bistvo naše obrambe leži v nekalificiranem javnem ocenjevanju službenega delovanja poročenih učiteljic, pri čemer ne moremo pristati na nikako izmikanje.

maksima izkoristi vse intelektualne, etične in strokovne moči vsake generacije, kakor tudi vsa materialna sredstva, da predvsem reši osebni človeški problem, t. j. problem njegove vzgoje.

Med tem se v praksi, dasi morda to tako ne izgleda, nikoli ne razumeva vsa važnost, vsa kompliciranost, vsa nujnost vzgoje. Dokaz temu je novi državni proračun, ki je v resoru prosvetnega ministrstva komaj tolikšen, da, preprosto rečeno, prosveta duše ne izpusti.

MI NIMAMO SISTEMATIČNO OBDELANE PEDAGOŠKE VEDE.

Pri nas ne uživa pedagogika onega priznanja, ki ji pripada. Ne uživa ga iz razloga, ker ni pri nas obdelana kot zaokrožen znanstveni sistem, v katerem bi bili teoretično rešeni vsi splošni in vsi specialni vzgojni problemi. Vzrok temu je, ker nismo imeli skoro nikoli pedagoške stolice na naši univerzi dostojno zastopane. (Tu mislim predvsem na beograjsko univerzo.)

NAM MANJKA, GOSPODJE SENATORJI, V PEDAGOŠKI CVIJIĆ.

Manjka nam Cvičić, ki bi na univerzi organiziral in uredil pedagoško stolicu, da bi dvignila pedagoško vedo na pristojno višino, ki bi ji pridobila odgovarjajoče priznanje tudi pri merodajnih faktorjih, pri ljudstvu in pri mladini. Meni se je kot pomočniku prosvetnega ministra pritoževal neki mladenič, kako so se norčevali iz njega njegovi tovariši, ker se je odločil za študij »te neumne pedagogike«. In ti njegovi tovariši so bili dijak filozofske fakultete, to je bodoči praktični pedagoški delavci — profesorji srednjih šol.

MI NIMAMO DOVOLJ PEDAGOŠKIH STROKOVNJAKOV.

Kot prva posledica slabo zastopane pedagoške stolice je, da nismo imeli in nimamo zadostnega števila pedagogov - strokovnjakov. Mi nimamo generacije strokovnih pedagogov. Potrebne so nam generacije pedagogov, kot jih imamo v drugih strokah, da bi se vpliv pedagogike kot teorije in pedagogov kot strokovnjakov občutil v našem praktičnem vzgojnem življenju. Pedagogika je veda, a je tudi umetnost. Za vedo je potreben zdrav in močan intelekt, a za umetnost talent. Pedagogika, odnosno vzgoja kleše človeške duše ravno tako kot kleše kipar marmor. Radi tega je treba imeti poleg neizbežne strokovne sposobnosti tudi talent. Kaj bi bilo iz našega Meštrovića, če bi bil ostal vse svoje življe-

nje pri kozah in ovcah, a kaj je postalo iz njega, ker je svoj talent kultiviral in spopolnil na najvišjih umetniških šolah.

Toda talentov ne srečujemo pri vsakem koraku. Da se javljajo, je treba imeti cele generacije strokovno izobraženih pedagogov. Šele v gotovem številu pedagogov bi se našli talenti, ki bi z ene strani dvignili pedagoško vedo, a z druge strani bi ustvarili in vodili praktične pedagoške pokrete, praktično pedagoško življenje.

PRI NAS SE REŠAVAJO VZGOJNI PROBLEMI NESTROKOVNO IN NEZNANSTVENO.

Radi tega, ker je ostala pri nas pedagoška veda nerazvita, ker nismo imeli niti zadostnega števila pedagoških strokovnjakov, niti med njimi močnih osebnosti, zato se je moglo dogoditi, da so pri nas strokovna pedagoška vprašanja več ali manj nestrokovno in neznanstveno rešavana.

Danes je povsod, in tudi pri nas, splošno veljavno načelo, da naj rešujejo strokovna vprašanja strokovnjaki. Nihče ne oporeka načelu, da naj rešujejo tehnične probleme tehniki, finančne finančniki, pravne pravniki, medicinske zdravniki itd. Mi laiki, ki stojimo ob strani, se moramo za vsa ta vprašanja zanimati, ker nas tangirajo, a voditi in reševati, pravilno reševati jih morejo edino, ali prvenstveno, le strokovnjaki.

Danes je izven vsakega spora, da se boleznijo človeškega organizma ne morejo zdraviti z vražami in sličnimi načini. Danes se noben kulturen človek ne naslanja na nepreizkušene mistifikacije in narodne vraže, nego vsakdo zahteva zdravnika z najvišjimi medicinskimi sposobnostmi, zbira one s specialnimi sposobnostmi za specialne bolezni.

Pri drugih strokah je ravno tako, le pri pedagogiki ne. Pri nas se je mnogo rotilo in čaralo, da bi se našlo zdravilo tej ali oni nezdigi vzgoje; pri nas je bilo mnogo vraž, zdravnikov in ranocelnikov, ki so za vsako bol pri vzgoji imeli in nudili kako posebno zdravilno travico.

Pri nas nismo imeli znanstvenega »sighta« za šolstvo, pouk in vzgojo. Pri nas se je, seveda z izjemami, v teoriji paberkovalo a v praksi poizkušalo in tipalo po mraku. Radi tega je tako zelo zaostalo spopolnjevanje osebnosti, dasiravno se je tudi v tem nekoliko napredovalo, medtem, ko smo na vseh drugih straneh napredovali hitreje in boljše.

ORGANIZIRATI JE TREBA PEDAGOSKO STOLICO NA UNIVERZI.

Kje naj se pedagogika bolje uveljavlja kot znanost, kje naj pride do odgovarjajoče veljavnosti in odločilnega vpliva na praktično vzgojo, ako ne na univerzi in iz univerze.

Radi tega je kot prvo potrebno: **organizirati pedagoške stolice na univerzi.**

Tej stolici je treba, gospodje senatorji, nuditi največjo moralno in materialno pomoč. Iz te stolice naj se vzpostavi centralna stolica na filozofski fakulteti.

Zakaj? Univerza ima v splošnem dvojno nalogo. Z ene strani samostojno obdeluje in pospešuje znanost, a z druge strani pripravljaja praktične delavce za razne poklice: inženjere, zdravnike, veterinarje, sodnike, advokate, administrativne uradnike itd.

Filozofska fakulteta ima s svojimi bogato diferenciranimi skupinami in odseki ravno tako dvojno nalogo. Vrstiti mora to, kar Angleži imenujejo »research«, samostojna znanstvena raziskovanja za obogatitev znanosti, a z druge strani, da izobražuje praktične šolske delavce profesorje raznih srednjih šol.

Ker postanejo vsi dijaki, ki dovršijo filozofsko fakulteto, srednješolski profesorji, z izjemo malega procenta, postanejo vsi praktični pedagoški delavci. Vsled tega ni zadosti, da se oni spopolnijo na univerzi v spoznavanju posameznih ved: matematike, fizike, zoologije, botanike itd., nego je potrebno, da se oni tudi poglobijo v spoznavanje pedagoške vede. Ako bi po dokončani univerzi ne postali srednješolski profesorji, nego bi v življenju nadaljevali s samostojnim znanstvenim raz-

iskovanjem, da bi na ta način spopolnjevali znanost, bi jim študij pedagogike ne bil potreben. Toda oni postanejo, kot sem rekel, skoro vsi profesorji, ki bodo predavali matematiko, predavali kemijo, predavali botaniko in tako dalje. Ravno radi tega je treba resno preštudirati vedo, katere namen je raziskovati in predavati način, **metodo podavanja** raznih učnih predmetov v šolah, ki so nižje kot univerze.

Lahko je kdo doktor matematike, lahko je renomiran fizik, slaven geograf, profesor zoologije na univerzi, pa je kljub temu lahko zelo slab učitelj teh predmetov v prvem razredu gimnazije! Kajti, eno je znati predmet, a povsem nekaj drugega je znati predavati mladim glavam, ki s svojimi prestrašenimi očmi gledajo na naš na kateder iz malih lesenih klopi. In spretnost podajanja je delo, s katerim se bavi pedagogika. Ampak to je tudi delo, s katerim se naši dijaki ne bavijo. Radi tega začnejo brez vsake pedagoške priprave, pedagoško delo, ter kot profesorji večkrat pretvorijo učilnico v mučilnico za otroke in zase. (To, kar pridobijo oni na univerzi v pedagogiki, to absolutno ne zadostuje, izvzemši dijake, ki jim je pedagogika ožja stroka.

Pedagoški stolici na univerzi je treba nuditi največjo moralno in materialno pomoč.

KAKO ORGANIZIRATI PEDAGOSKO STOLICO.

To ni vse!

Za organizacijo pedagoške stolice z vsemi njenimi pomožnimi stolicami je treba imeti predvsem vsaj dva ali tri renomirane pedagoge večjega stila.

Takih avtoritet na pedagoškem polju nimamo v naši državi. Vsi naši pedagogi, izvzemši profesorja dr. Bazale, ki je angažiran tudi v drugih filozofsko znanstvenih predmetih, so ljudje, izmed katerih bi se moglo izbrati precejšnje število asistentov in docentov, ki bi bili dobri svetovalci šefu pedagoške stolice, toda nihče med njimi, — naj mi ne zamerijo te odkritosrčnosti, — ne bi mogel voditi te stolice.

Za spopolnitev te praznine bi bila možna dva načina. Prvi bi bil težje in počasneje dosegljiv, a drugi krajši in hitrejši.

POSLATI GOJENCE ZA ŠTUDIJ PEDAGOGIKE V INOZEMSTVO.

Prvi način bi bil: Čimprej poslati v inozemstvo večje število gojencev, ki bi študirali pedagogiko pri velikih, svetovnih pedagoških avtoritetah. Pravim večje število, ker bi bila tedaj večja verjetnost, da bi se med njimi našlo potrebno število mlajših ljudi z osebnimi talenti, ki bi, naslanjajoč se na svoj talent in oboroženi z znanjem moderne pedagogike, bili sposobni organizirati pedagoško stolico na univerzi, da pospešijo pedagoško vedo in izvršijo reformo šolske in izvenšolske vzgoje pri nas na znanstveni podlagi.

DOVESTI PEDAGOSKE AVTORITETE IZ TUJINE.

Drugi, mnogo krajši in hitrejši način bi bil, pripeljati iz tujine enega ali dva renomirana znanstvenika in pedagoga, kot se je to, morda iz manje stvarne potrebe, naredilo za druge stroke. (Imam tu nekatere konkretne predloge, toda sedaj ni čas za to, da jih omenjam.)

Vse to radi tega, ker se celokupna vzgoja pri nas ne more postaviti na znanstveno podlago, dokler se pri nas ne obdela predvsem znanost o vzgoji sami.

Gospodje senatorji!

Kot ste videli, sem se v svojem govoru zadržal le pri generalnem in teoretičnem opazovanju pouka, šolstva in vzgoje v splošnem. Samo na koncu sem omenjal, kaj bi bilo treba ukreniti, kaj vse začeti, da bi se zgradila vzgoje že začela dvigati iz temelja in na znanstvenih principih. Konkretne probleme in eventualne konkretne sugestije sem pustil, kot sem v početku omenil, za posebno debato.

Splošne obrtne nadaljevalne šole:

Tek. št.	Kraj šole	Ustanovlj. šola leta	Število vajencev in vajenk v šolskih letih:															
			1918/19	1919/20	1920/21	1921/22	1922/23	1923/24	1924/25	1925/26	1926/27	1927/28	1928/29	1929/30	1930/31	1931/32	1932/33	1933/34
1	Bled	1903	—	45	58	68	76	72	81	74	60	63	73	73	77	76	60	79
2	Braslovče	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	54	85	69	73	67	68	58	46
3	Brežice	1920	—	—	47	31	—	59	104	85	73	81	86	81	69	64	59	52
4	Celje	1882	—	155	277	288	239	278	355	413	407	417	423	412	394	357	327	317
5	Cerknica	1903	—	—	—	—	43	45	43	35	39	39	42	27	39	32	37	23
6	Črna pri Prevaljah	1903	—	—	—	—	—	—	—	18	23	34	29	30	19	18	17	21
7	Črnomelj	1910	19	31	—	—	—	—	51	47	40	50	47	Pod savsko banovino	—	49	35	27
8	Dev. Mar. v Polju	1920	—	—	122	121	65	70	74	63	55	63	68	54	57	64	57	50
9	Dolnja Lendava	1923	—	—	—	—	—	85	82	74	69	61	66	—	62	51	41	31
10	Dolnji Logatec	1922	—	—	—	—	62	49	50	48	51	52	49	50	58	46	32	23
11	Domžale	1921	—	—	—	102	118	75	116	111	93	99	103	108	113	112	80	53
12	Gomilsko	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	29	33	35	22	18	16	17	16
13	Gorenja vas	1932	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Gornja Radgona	1888	—	—	—	—	—	—	59	52	45	49	50	45	47	53	58	43
15	Guštanj	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	42	—	37	51	39	18	10	17
16	Hrastnik	1924	—	—	—	—	—	—	66	86	78	93	89	97	75	84	70	68
17	Jesenice	1923	—	—	—	—	—	29	29	84	40	36	161	176	148	119	106	115
18	Kamnik	1885	27	65	93	—	119	107	123	90	94	100	103	82	83	81	82	73
19	Kastav	1925	—	—	—	—	—	—	—	28	—	—	—	—	—	—	—	—
20	Kočevje	1923	—	—	—	—	—	141	103	115	125	112	126	132	120	118	101	76
21	Konjice	1920	—	—	—	69	63	75	60	62	60	68	67	60	65	59	51	33
22	Kranj	1884	85	123	113	127	134	119	117	106	120	107	113	104	107	103	112	115
23	Kranjska gora	1922	—	—	—	—	22	26	25	—	—	—	—	33	26	—	—	—
24	Križe pri Trzinu	1924	—	—	—	—	—	—	65	68	57	—	62	65	81	48	—	—
25	Kropa	1912	29	17	37	22	—	17	29	15	22	28	23	28	15	—	—	—
26	Krško	1891	—	29	—	—	75	107	67	63	89	81	56	72	69	63	60	44
27	Laško	1923	—	—	—	—	—	56	—	58	65	61	50	61	46	32	51	51
28	Lesce	1923	—	—	—	—	—	26	23	—	27	31	24	30	23	21	17	17
29	Litija	1929	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	76	59	49	51	71
30	Ljubljana	1856	—	68	89	—	100	130	128	147	172	185	105	101	136	112	87	—
31	Ljubno	1931	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	—	—	—
32	Ljutomer	1919	—	82	104	112	109	98	110	101	81	85	90	114	93	75	64	57
33	Marenberg	1923	—	—	—	—	—	38	54	52	56	—	54	53	55	41	26	—
34	Maribor	1876	—	760	892	836	757	948	936	960	913	931	939	787	729	652	641	—
35	Mengeš	1908	—	50	62	59	—	47	56	47	50	56	58	61	58	68	63	56
36	Metlika	1890	—	21	—	—	—	—	—	—	60	—	90	Pod savsko banovino	—	66	52	52
37	Mokronog	1919	—	27	35	—	43	—	40	41	39	—	—	—	—	—	—	—
38	Moste pri Ljubljani	1929	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	83	50	53	46	28
39	Murska Sobota	1921	—	—	—	84	83	66	114	126	142	149	138	126	78	90	56	66
40	Muta-Vuzenice	1921	—	—	—	58	47	40	50	47	45	42	40	56	39	38	40	33
41	Novo mesto	1875	—	103	128	111	—	—	151	144	149	156	175	161	148	154	130	125
42	Oplotnica	1930	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32	37	31	—
43	Ormož	1920	—	—	64	71	74	63	55	80	53	41	38	55	46	47	32	28
44	Poljčane	1924	—	—	—	—	—	—	33	34	10	12	—	—	—	—	—	—
45	Prevalje	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	41	—	—	27	20	37	20	—
46	Ptuj	1877	—	162	206	189	237	188	242	220	212	181	202	203	232	190	139	156
47	Radeče pri Zid. mostu	1907	—	—	—	—	—	—	50	60	—	—	—	—	—	48	51	49
48	Radevljica	1910	—	60	116	80	72	55	63	—	—	38	38	28	25	31	21	31
49	Ribnica	1893	—	—	—	36	—	—	—	—	—	—	41	57	46	—	35	—
50	Rogaška Slatina	1928	—	—	—	—	—	—	—	—	—	58	45	46	36	50	33	—
51	Rogatec	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	38	43	43	38	31	29	17	—
52	Ruše	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	43	46	36	60	51	51	35	26
53	Sevnica	1911	—	22	—	—	35	32	28	24	38	39	39	30	30	25	30	39
54	Slovenjgradec	1919	—	46	45	52	64	38	50	41	49	40	56	84	80	53	52	45
55	Slovenska Bistrica	1921	—	—	—	48	71	59	71	64	64	55	81	69	52	49	52	31
56	Središče	1923	—	—	—	—	—	49	57	59	50	54	56	54	36	34	30	25
57	Sv. Lenart v Sl. gor.	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	89	89	82	85	74	81	62	47
58	Sv. Lovrenc na Poh.	1923	—	—	—	—	—	34	37	45	45	46	40	40	25	30	33	25
59	Sv. Pavel pri Preb.	1927	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	22	22	13	22	17	16
60	Škofja Loka	1889	—	—	—	—	—	88	85	84	64	57	76	79	70	60	57	41
61	Šmarje pri Jelšah	1911	—	21	35	25	23	29	39	40	25	21	22	26	26	23	13	12
62	Šmartno pri Litiji	1898	—	—	42	39	44	39	36	46	42	52	49	45	46	41	41	45
63	Šmartno ob Paki	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	34	39	28	22	15	—	20	—
64	Šmartno p. Šm. gor.	1929	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	15	22	—	—
65	Šoštanj	1902	—	49	—	65	—	60	59	68	68	77	83	79	66	73	64	53
66	St. Jernej na Dol.	1930	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	55	51	33	23
67	St. Jurij ob j. ž.	1909	—	—	—	—	15	20	28	22	22	40	50	46	56	60	50	25
68	St. Vid nad Ljublj.	1894	—	136	69	75	69	75	64	80	53	86	88	55	56	52	48	52
69	Teharje	1928	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22	29	28	25	22	26
70	Toplice pri Zagorju	1900	68	80	94	132	111	86	95	134	134	142	145	178	155	112	134	102
71	Trbovlje-Vode	1912	54	72	—	77	81	76	95	118	100	139	163	196	146	94	96	116
72	Trzin na Gorenjskem	1875	71	101	80	95	95	83	98	93	88	89	87	88	75	72	48	52
73	Turnišče	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	41	—	—	56	48	32	14	24
74	Velenje	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	23	57	56	73	61	46	38	40
75	Vič pri Ljubljani	1922	—	—	—	—	73	63	59	42	36	44	46	43	40	44	31	18
76	Vitanje	1926	—	—	—	—	—	—	—	—	21	—	21	22	20	24	13	—
77	Vojnik	1925	—	—	—	—	—	—	—	28	34	41	39	32	24	25	22	26
78	Vransko	1905	—	—	—	58	47	26	29	30	28	32	39	41	34	34	27	21
79	Vrhnika	1911	39	—	—	85	90	73	97	87	—	—	77	86	77	64	59	50
80	Zgornja Poljskava	1924	—	—	—	—	—	—	28	36	33	39	29	35	27	30	—	—
81	Zgornja Siska	1924	—	—	—	—	—	—	22	25	26	44	42	58	62	71	39	40
82	Žalec	1900	—	38	45	72	71	63	68	70	70	84	92	80	78	70	59	63
83	Železniki (tečaj)	1925	—	—	—	—	—	—	—	26	24	30	25	20	18	—	—	—
84	Ziri	1912	—	95	94	104	116	103	111	94	86	—	56	66	66	43	27	21
	Skupaj		392	1630	2794	3536	3522	3984	5074	5167	5370	5243	5984	6116	5588	5243	4522	4001

Obrtno-strokovne in trgovske nadaljevalne šole za leto 1932/33

Štev.	Število šol	Proračun znašal		Na šolo odpa- de povprečno		Število učencev	Na učenca odpade		Opombe
		Din	p	Din	p		Din	p	
1	Obče obrtne nadalj. šole	73	1.296.422	—	17.759	—	4511	287	3/4 vseh izdatkov za te šole je prispevala pred vojno država, to je po Din 1.685.164—561.721—
2	Gostilničarske „ „	3	94.122	—	31.374	—	86	1094	—
3	Strokovne „ „	7	490.030	—	70.004	—	1263	388	—
4	Trgovske „ „	15	366.311	—	24.421	—	670	547	— pa drugi činitelji, trg. obrtna zbornica, občine ter vajenci sami.
Skupaj . . .		98	2.246.885	—	22.928	—	6530	344	—

V proračunu za leto 1934 prispeva Dravska banovina samo . . . Din 370.000— to je 16,47%
ves ostali znesek pa morajo kriti občine, razne korporacije in
obrti ter trgovski vajenci z rednimi mesečnimi prispevki . . . 1.876.885— „ „ 83,53%
Skupaj . . . Din 2.246.885— to je 100—%

Štev.		Pripravljen razred	Vajenci			Vajenke		Trgovske		Risane	Skupaj učen- cev	Učiteljev
			I. razr.	II. razr.	III. razr.	I. razr.	II. razr.	I. razr.	II. razr.			
1	Obče obrtne nadalj. šole	398	1690	1608	264	207	186	40	79	39	4511	338
2	Gostilničarske " "		30	24	32						86	14
3	Strokovne " "		461	492	310						1263	81
4	Trgovske " "		224	231	165						620	65
	Tečaji		50								50	
	Skupaj	398	2455	2355	771	*)207	*)186	**)40	**)79	39	6530	498
	Vajenke		*)207	*)186								
	Trgovski tečaji*)		**)40	**)79								
	Vsega skupaj	398	2702	2620								

*) OPOMBA: Na raznih obrtno nadalj. šolah obstoje posebni trgovski tečajji.

Petnajstletnica prevzema mariborskega šolstva

Na dan 1. aprila pred petnajstimi leti je prevzelo slovensko učiteljstvo osnovno in meščansko šolstvo v Mariboru in bližnji okolici. Ta obletnica je tako važna, ne samo za Maribor kot gospodarsko in kulturno središče naše severne meje, ampak tudi za vse naše učiteljstvo, da ne smemo iti tiho mimo nje.

Res je, da je Maribor in z njim našo severno mejo vojaško osvobodil in utrdil že v pozni jeseni l. 1918. slovenski general. Prav tako je res, da ga je v tistih burnih dneh napravil prometno od Nemcev neodvisnega slovenski železnica. A fizično in prometno osvobojenemu Mariboru je morala slediti tudi notranja, duhovna osvoboditev, da je postal Maribor v resnici slovenski, jugoslovanski. In to sta dosegla slovenski učitelj, slovenska učiteljica. Tega ne bi smeli pozabiti nikoli drugi, še manj pa učiteljstvo.

Se nam je v spominu nenaravno in krivični sistem, ki je vladal do prevrata tudi na šolskem polju pod Avstrijo. Nemstvo je gradilo most do Adrije. Temu načelu se je moralo podvreči vse, tudi šolstvo. In v Mariboru je bil zabiti steber tega mostu že dolga desetletja tako trdno, da ga je zamogla zrušiti šele svetovna vojna. Še pred šestdesetimi leti se je vsaj po nekaterih mariborskih osnovnih šolah poučevala tudi slovenščina. Pozneje pa ne več ne v mestu in tudi ne v bližnji okolici, ki je tesno spojena z mestom samim. Le okoliška Krčevina je z veliko muko še delala vsaj deloma izjemo. Tako je pač zahteval krivični sistem. Zato je pa lahko dobil učno mesto na mestnih in okoliških šolah v zadnjih desetletjih nacionalno zaslužen Nemec iz Češkega ali Šlezije, nikoli pa ne domačin Slovenec. Nemška šola z nemškim učiteljstvom je bila že tako trdno usidrana, da se je zdelo popolnoma nemogoče — vsaj Nemcem, pa tudi nekaterim skeptičnim Slovencem — izvršiti preobrat na tem polju.

Preobrat na šolskem polju seveda ni bilo mogoče izvršiti že v prvih tednih in mesecih. Bilo je potrebno za rešitev tega resnično težkega vprašanja temeljitih in dobro premišljenih priprav. Te sta izvršila dobra poznavalca mariborskih razmer tedaj višji šol. nadzornik dr. L. Poljanec in poverjenik dr. Verstovšek, ki je prav za prav oče vsega, zlasti pa obmejnega našega šolstva po osvobojenju. Dne 26. marca je dobilo slovensko učiteljstvo iz Ljubljane brzogovorni nalog, da prevzame 1. aprila osnovno in meščansko šolstvo v Mariboru in okolici.

To je bilo pa lažje rečeno, kakor storjeno. Zakaj po tolikih letih vojne in po razburljivih prevratnih dneh ni bila malenkost zapustiti kolikor toliko udobno službeno mesto in svojcev ter se podati v negotovost na mariborska še vedno vroča tla, kjer je pod pepelom še vedno tlelo. Poleg Sisifovega dela v šoli nisi vedel kje in kako boš potolažil svoj prazni želodec, kam boš položil zvečer svoje izmučeno telo k počitku. Potrebnega je bila precejšnja porcija idealizma poleg domovinske ljubezni in osebnega poguma. In vsega tega je imelo tedanje učiteljstvo dovolj. O tem učiteljstvu je zapisal po 10. letih dr. Poljanec sledečo sodbo:

»Starejši slovenski učitelji so imeli vsi trdo življenjsko šolo za seboj, trdo šolo na učiteljski. Še tršo v službah na deželi ob večnem boju s sovražno sistemom, a tudi z lastnimi ljudmi. Ojeklenili so v boju; kamor si jih postavil, povsod so se izkazali moze.«

In tako so prišli »kakor je veleva domovine ukaz« in prevzeli brez zunanje hrupa in truška. Nemško učiteljstvo se je seveda težko ločilo od za njih udobnih postojank. S protestom, da se umakne le višji sili in v

trdni veri, da zapušča svoja mesta le za kratek čas, je zapuščalo čisto solznihi oči svoja mesta.

Tako delo, kakor ga je vršilo v tistih težkih dneh, tednih in mesecih slovensko učiteljstvo v Mariboru in okolici, ne morejo usmerjati in voditi nobeni predpisi in paragrafi. Odločiti je morala lastna prevdarnost, previdna taktika in pa tista velika osrečujoča in vse žrtve zmazana ljubav do osvoboditve nad 1000 let zaslužene in teptane domovine. Zato se šolska oblast ni skoraj prav nič vtikala v delo posameznika in celote. Vršen bil v vodo, pa si pomagaj, kakor veš in znaš. Dr. Poljanec in dr. Verstovšek sta dobro vedela, komu sta poverila oranje prvih brazd slovenskega šolstva v naši obmejni metropoli.

Ne bom pravil, kakšno je bilo delo v šoli v prvih dneh in tednih. Med petletno vojno podvignana, od zunanjih dogodkov prevrata vznemirjena in po prejšnjem učiteljstvu in starših nahujšana mladina je izprva prihajala v šolo večinoma iz gole radovednosti in pa z edinim namenom, da bi pouk onemogočila ter bi moralo slovensko učiteljstvo pobrati šila in kopita in se vrniti tja, od koder je prišlo.

Pa je prišlo drugače. Z uvidevnim postopkom si je slovensko učiteljstvo kmalu pridobilo mladino. Z njo so bili pridobljeni starši, ker so se uverili, da slov. učiteljstvo ni prišlo uganjat v šolo politike, ampak učiti in vzvajati njihovo deco. Prepričali so se, da po zmognosti slov. učiteljstvo čisto celo prekaša prejšnje nemško učiteljstvo. In s tem so bili predsodki porušeni. Polagoma se je vse umirilo in Maribor je bil definitivno naš.

V tistih težkih, a vendar tudi lepih dneh se je učiteljstvo tesno naslonilo drug na drugega. Kaj je pravo in resnično tovarštvo in koliko je vredno, to smo takrat tako živo čutili in tako visoko cenili, kakor nikdar popreje in tudi nikdar pozneje. Bili smo ena sama velika vzorno se ljubeča družina in ni je bilo zle misli med nami.

Ce napravimo danes bilanco petnajstletnega dela slovenskega učiteljstva v Mariboru in okolici, moramo priznati, da je visoko aktivna bodisi v notranjem šolskem oziru, bodisi na splošno pedagoškem polju, na stanovsko organizatoričnem, stanovsko gospodarskem kakor tudi na narodno kulturnem polju. Mariborsko učiteljstvo si je osnovalo že jeseni l. 1919. skupno z meščansko-šolskim učiteljstvom svoje učiteljsko društvo, začetek Pedagoške centralne se je izvršil januarja 1921., ustanovitev založbe Učiteljski dom je bila v l. 1922. Maribor je prvi med Slovenci uresničil zamisel lastnega učiteljskega doma. Sedaj se snuje v Mariboru poklicna posvetovalnica zopet v glavnem na pobudo in s sodelovanjem učiteljstva. Koliko je pa še zunanega dela pri društvih!

Naravnost ogromno je delo, ki se je izvršilo v Mariboru tekom petnajstih let na vseh poljih. To zamore ceniti in videti razliko le tisti, ki je to lepo mesto poznal preje. In povsod je bilo zraven tudi učiteljstvo. Naj bi se naš slovenski Meran razvijal i v hodoče v tem pravcu narodu v korist in domovini v ponos!

—ski.

IZŠLA JE DRUGA IZDAJA RIBIČIČEVE KNJIGE »MIHEC IN JAKEC«. KARTONIRANI IZVODI STANEJO 8 DIN. NAROČILA SPREJEMA MLADINSKA MATICA, LJUBLJANA, FRANČISKANSKA ULICA 6/L.

Splošne vesti

VPRAŠANJE UREDITVE OBRTO IN TRGOVSKO NADALJEVALNIH ŠOL POSTAJA AKTUALNO.

Na drugem mestu prinašamo statistiko obrtno in trgovsko nadaljevalnega šolstva v dravski banovini, iz katere je jasno razvidno, da so vse te šole v najtesnejšem stiku z razvojem narodnega šolstva.

V smislu § 302. zakona o obrtih bo urejeno to šolstvo na podlagi posebnega pravilnika, ki naj bi stopil že v šol. letu 1934/35. v veljavo. Ostali členi, ki zadevajo te šole po zakonu o obrtih, so sledeči: § 1. odst. 2 točka 9, ter §§ 295—306. zakona o obrtih. Trgovsko in obrtno nadaljevalne šole mora redno obiskovati deca od 14. leta dalje, torej deca, ki bi praviloma morala obiskovati višjo narodno šolo in ki je v zmislu osemletne šolske obveznosti po zak. o nar. šolah še šolo-obvezna. § 259. zakona o obrtih predvideva, kje se morajo obrtno nadaljevalne šole ustanoviti, točka 6 tega člena pa jasno odreja, da morajo v krajih, kjer ni 25 učencev za te šole in kjer ni trgovsko in obrtno nadaljevalnih šol, pohajati vajenci v višjo narodno šolo.

Dejstvo je, da se nahaja danes 95% obrtno in trgovsko nadaljevalnih šol v krajih, kjer ni drugih strokovnih, srednjih in meščanskih šol in če bi ne bile te šole nastanjene v narodnih šolah in bi se zanje ne brigalo učiteljstvo narodnih šol, bi sploh ne mogle poslovati. Dejstvo je, da se je obrtno in trgovsko nadaljevalno šolstvo razširilo po velikih zaslugi učiteljstva narodnih šol, kakor je dejstvo, da tvorijo te šole prav za prav sestavni del osemletnega obveznega šolanja ter nadomeščajo šolanje v višji narodni šoli in so le nadaljevanje narodne šole. Jasno je, da je treba psihološko in metodično pri vajencih še vedno uporabljati postopek, ki velja za višjo narodno šolo in ki ga najbolj pozna učiteljstvo narodnih šol, kar je še posebno važno z ozirom na skrčen, osemurni tedenski pouk na teh šolah.

Iz tega razloga je nujno potrebno, da vse izvršilne uredbe h gornjim §§ upoštevajo gornje momente kakor tudi, da sloni obrtno in trgovsko nadaljevalno šolstvo prav za prav na učiteljstvu narodnih šol in na narodnih šolah samih ter je od teh faktorjev v veliki večini odvisen njihov napredek in razvoj. Tudi učni načrt teh šol bo trden le tedaj, ako se bo oziral na enotno predizobrazbo vajencev in na načrte narodnih šol, s katerimi jih je treba spraviti v sklad.

Da preprečimo nazadovanje in padec tega šolstva, smo se odločili ga podpreti tudi z našim tiskom in bomo prinašali aktualne statistike in mnenja o izvedbi izvršnih predpisov zakona o obrtih, v kolikor zadevajo nadaljevalno šolstvo po tem zakonu.

UČITELJSKE STANARINE IN LJUBLJANSKI OBČINSKI SVET.

Na resolucijo ljubljanskega učiteljskega društva, ki smo jo priobčili v »Učiteljskem tovarišu« št. 32. od 22. marca, je priobčil g. Josip Turk v »Slov. narodu« od 27. marca naslednjo

Izjava

na poslanico učiteljstva mesta Ljubljane.

V proračunski razpravi ljubljanskega občinskega sveta sem predlagal v zvezi z drugimi zakonskimi dajatvami državi in vzdrževanjem njenih ustanov med drugim tudi ukinitve uredbe o plačevanju učiteljskih stanarin, ker vse te postavke močno obremenjujejo proračun mestne občine.

Stojim na stališču, da je v prvi vrsti dolžnost državne uprave same, da vzdržuje svoje lastne ustanove in plačuje svoje uradništvo — ne pa dolžnost občine. Ugotavljam, da se bore za isto stališče tudi domala vsi po-deželski občinski odbori. Pri tem pa ne misli nihče odjedati učiteljstvu zakonsko že pridobljenih pravic, ker bi to breme morala prevzeti državna uprava.

Znanó mi je delo, ki ga opravlja učiteljstvo v narodu, globoko ga spoštujem in cenim, vendar naj mi bo dovoljeno, da smatram kot član občinskega sveta za svojo dolžnost, zastopati interese večine svojih soobčanov napram državni upravi.

Kljub vsem anonimnim napadom na mojo osebo, ki jih dobivam, pa zagotavljam, da svojega spoštovanja in dobre vere v pionirje prosvete ne bo nič omajalo, ker vem, da se po prostakih izpadih posameznika ne sme soditi ves stan.

Josip Turk, občinski svetnik.

— Nov stanovski učiteljski list »Učiteljska riječ«. V smislu sklepa svoje banovinske skupščine začne izdajati zagrebška sekcija JUU svoj list »Učiteljska riječ«, ki bo stanovsko politično glasilo sekcije in Hrv. učiteljskega doma in konvikta. V aprilu izidejo prve štiri številke v enem zvezku. Nadalje bo list izhajal mesečno in ga bo urejeval tovariš Jovan Milojević, predsednik sreskega društva za mesto Zagreb in okolico.

— Tovariše (ice) iz območja škofjeloškega učiteljskega društva, ki ne prejemajo redno stanovskih časopisov, pa redno plačujejo članarino, prosimo, da to javijo našemu tovarišu Mihelcu Ivoju v Selcih n./Sk. Loko.

— Revija mladinskih pevskih zborov. Prijavljeni mladinski pevski zbori, ki bodo sodelovali 3. junijana koncertu v Ljubljani in še niso sporočili upravi Trboveljskega slavčka skladbe, katere bodo samostojno izvajali naj to store najkasneje do 22. aprila. Preje je nemogoče sestaviti spored in dati navodila.

— Novi zakon o Rdečem križu kraljevine Jugoslavije je izšel v slovenščini. Dobi se pri Banovinskem odboru RK v Ljubljani (Wolfova ulica).

— Ganglove prijatelje in sokolske delavce opozarjamo, da so izšli njegovi spisi za mladino v 10. knjigah pod naslovom »Moja pot«. Originalne elegantne platnice in ilustracije k celotni zbirki je izdelal prof. Saša Santel. Delo je sedaj dotiskano in na razpolago na književnem trgu. Prodajna cena v celo platno vezani knjigi je Din 42—, vsej zbirki ob takojšnjem plačilu Din 320—, na zaporedne 12 mesečne obroke po Din 32—. V polusnje vezana zbirka stane Din 120— več, v celo usnje vez. Din 180— več. V zbirki so zbrana Ganglova najboljša dela. Zaradi svoje elegantne opreme bo pa zbirka še poseben okras vsaki knjižnici in lepo darilo naši mladini.

JADRANSKI TEDEN.

Da izrazimo našo veliko ljubezen in sponzato voljo za jugoslovanski Jadran, priredi organizacija Jadranske straže v dneh od 29. aprila do 6. maja v vsem območju dravske banovine »Jadranski teden«. Krajevni odbori in Poverjeništa Jadranske straže so o tem z okrožnico že obveščeni. Podmladki JS prejmejo navodila v nekaj dneh. »Jadranski teden« naj bo mogočna manifestacija vseh Slovencev za naše morje in pomorstvo. Tudi mladina naj pri tem vneto sodeluje ter s tem doprinese svoj del k razširjenju naše velike jugoslovanske ideje. Važno bo v tem tednu razpečevanje kolekov Jadranske straže, ki naj bo z njimi opremljena sleherni hiša in vsak zaveden dom. Krajevni odbori in Podmladki Jadranske straže prejmejo koleke po 25 p. po 50 p in 5 Din. Vneto z njimi na delo od hiše do hiše, od znanca do znanca, da bo povsod javno dokumentirana naša pomorska zavest! Vsak Podmladak in Podmladkarica vrši s tem svojo domoljubno dolžnost, pomore pa tudi sebi, ker bo socialni fond z razpečanimi kolki povečan in naš dom ob morju čimprej resnica. Otvorjen bo že letos in mnogo mladih stražarjev in stražaric bo že v prihodnjih nočitnicah lahko dalje časa letovalo ob našem Jadranu. Zato vsi pridno na delo!

— V splošni bolnici ljubljanski je umrl 31. marca t. l. tov. Alojzij Berce, šolski upravitelj pri Sv. Jakobu ob Savi. Pokopali so ga na velikonočni ponedeljek. Preostalih naše iskreno sožalje!

— Učiteljski dom v Ljubljani se najiskrenejše zahvaljuje tov. Katji Bercevi, učiteljici pri Sv. Jakobu ob Savi, za 100 Din, ki jih je darovala domu v spomin svojega blagopokojnega soproga Lojzeta.

— Uprava Mladinske matice poroča, da je 5. št. »Našega roda« popolnoma pošla.

— Podpore vdovam in sirotam državnih uslužbencev. Hranilni in posojilni konzorcij, kreditna zadruga državnih uslužbencev v Ljubljani, bo po sklepu seje upravnega odbora razdelil za leto 1934. iz fonda za članske namene 15 podpor po 200 Din. Prvenstveno se bo oziralo na vdove in sirote državnih uslužbencev, ki so člani zadruge. Nekolkovane prošnje naj se vložijo najpozneje do 30. t. m. na naslov zgoraj imenovane kreditne zadruge.

VODITELJICAM GOSPODINJSKO NADALJEVALNIH ŠOL

Na predlog odbora učiteljic gosp. nadalj. šol in na osnovi § 6, 2. »Pravilnika za gospod. nadaljevalne šole« je izdala kraljevska banska uprava naslednjio odredbo.

1. Gospodinjsko-nadaljevalne šole so upravičene voditi le one učiteljice narodnih šol, ki so uspešno dovršile tečaj za učiteljice gosp. nadaljevalnih šol, prirejene od bivše oblastne samouprave ljubljanske, oziroma mariborske oblasti in od kraljevske banske uprave dravske banovine.

2. Popolnoma kvalificirane za vodstvo gospodinjsko-nadaljevalne šole so one učiteljice narodnih šol, ki so dovršile uvodni in strokovni tečaj v smislu točke 1. te odredbe.

3. Voditeljice, ki že več let uspešno vodijo gospodinjsko nadaljevalno šolo, pa še nimajo strokovnega tečaja, morejo od kraljevske banske uprave prejeti usposobljenostno izpričevalo. To usposobljenostno izpričevalo bo izdala kraljevska banska uprava voditeljici na njeno prošnjo. Kraljevska banska uprava bo obravnavala le one prošnje, ki jih bo prejela do 1. maja 1934.

4. Vsaka redna učna oseba na gospodinjsko-nadaljevalni šoli mora uspešno dovršiti najmanj uvodni tečaj v zmislu točke 1. te odredbe.

Voditeljice gospodinjsko-nadaljevalnih šol, ki še nimajo strokovnega tečaja, opozarjamo na točko 3. Prošnje morajo biti pravilno kolokovane (5 + 20 Din). Prosilke lahko predložijo izpričevala ali potrdila kakih drugih dovršenih tečajev.

NATJEČAJ

za primanje kandidata u prvu godinu Više pedagoške škole u Zagrebu za školsku godinu 1934/35.

(Rektorat Više pedagoške škole u Zagrebu, Br. 327 od 3. IV 1934.)

Prema čl. 6 i 7 Uredbe o Višoj pedagoškoj školi, § 87, stav 3 Zakona o činovnicima i prema rješenju gospodina Ministra prosvete od 28. marta 1934. godine P. br. 4589 primiče se u prvu godinu ovaog zavoda za školsku godinu 1934/35 — 50 (pedeset) redovnih slušača — učitelja narodnih škola i 10 (deset) redovnih slušačica — učiteljica narodnih škola. Slušači (slušačice) jmaće za vrijeme učenja u ovoj školi pravo na puni iznos svojih redovnih primanja koje imaju kao učitelji (učiteljice).

Na natječaj se mogu javiti učitelji i učiteljice koji se malaze u aktivnoj državnoj službi najdalje do 15. juna 1934.

Molbe treba podnijeti Rektoratu ovoga zavoda i priložiti ove priloge:

- 1) Svjedodžbu o učiteljskom ispitu zrelosti.
- 2) Svjedodžbu o praktičnom ispitu (definitivni) s najmanje veoma dobrim uspjehom.
- 3) Uvjerjenje o godinama učiteljske službe i ocjenama rada za to vrijeme. Treba da su radili najmanje tri godine u narodnim školama i da su za vrijeme svoga službovanja najmanje tri puta ocijenjeni ocjenom odličan.
- 4) Izvod iz protokola rođenih ili zakonom propisano uvjerjenje o danu i mjestu rođenja. Kandidat ne može biti stariji od 38 godina.
- 5) Liječničko uvjerenje o zdravlju.
- 6) Kratak opis života u kome će naznačiti u kojim je mjestima i koliko služio kao učitelj (učiteljica); da li je oženjen ili nije (udata ili nije); ima li djece.

Molbe kandidata koji ne prilože sve navedene isprave neće se uzeti u obzir. Slušači (slušačice) Više pedagoške škole ne mogu u isto vrijeme biti upisani za slušače Univerziteta.

Svaki će kandidat u svojoj molbi spomenuti grupu predmeta koju želi učiti. Grupe su ove:

- 1) Narodni jezik s književnošću, povijest i zemljopis.
 - 2) Tuđi jezik (francuski ili njemački) i narodni jezik s književnošću.
 - 3) Prirodopis (zoologija, botanika, mineralogija s geologijom), geografija i hemija.
 - 4) Matematika (algebra, geometrija s geometrijskim crtanjem), fizika i merkantilni predmeti (trgovačka računica, knjigovodstvo s korespondencijom).
 - 5) Sve vrste crtanja, nacrtana geometrija i matematika (primijenjena).
- Na natječaj se mogu javiti učitelji i učiteljice cijele Kraljevine Jugoslavije. Primljeni kandidati biće službenim putem obaviješteni o primanju i početku predavanja.

Rektor:
Dr. S. Bosanac, s. r.

Osebnе zаdеvе

—i Napredovali so učitelji(ce): v VIII. skupino: Mežan Irma od Sv. Ane v Sl. g., Antle Marija od Sv. Lenarta, Draksler Adolf od Sv. Andraža v Hal, Sedej Antonija iz Čemšenika, Pivk Otilija iz Čateža, Pikelj Franc iz Gorij, Dolgan Alojzij iz Sevnice, Leban Jelica iz Kostanjevice, Zalar Amalija iz Dobropolja, Možina Boris iz Preske (20. 3), Topolovec Pavla iz Ptujске gore; — v VII. skupino: Justin Ciril iz Žiri, Rape Vladislav iz Senčurja, Rozman Franc iz Vokla, Štuhec Janko od Sv. Ane, Rus Alojzija iz Stogovce; — v V. skupino: Puhar Karel v Ljubljani.

Naša gospodarska organizacija

VABILO.

Samopomoć učiteljskih otrok v Ljubljani, reg. zadruga s o. z. ima svoj redni občni zbor v nedeljo dne 29. aprila 1934 ob pol 9. uri v prostorih tajništva JUU v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva o poslovanju v letu 1933.
 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1933.
 3. Predlogi.
- Ako bi občni zbor ob napovedani uri ne bil sklepčen, se vrši pol ure pozneje drug

občni zbor, ki bo sklepal o vsakem številu navzočih članov.

Računski zaključek je do občnega zbora na vpogled vsem zadržnikom pri načelniku zadruge g. Pavlu Lavriču, Tyrševa cesta 17/1. Predloge k točki 3. dnevnega reda je poslati najkasneje do 24. aprila 1934 načelstvu Samopomoći učiteljskih otrok v Ljubljani, Tyrševa cesta 17/1.

Načelnik: Pavel Lavrič, s. r. Član načelstva: Metod Kumelj, s. r.

Učiteljski pevski zbor JUU

—pev. Napovedani tečaj 5., 6. in 7. t. m. se je vršil le prva dva dneva. Za zadnji dan je bila dobra četrtina članstva zadržana, zato se je odbor odločil, da se sobotni tečaj, ki bi trajal itak le pol dneva opusti.

Ce primerjamo zadnji tečaj z ostalimi v letošnjem upravnem letu, lahko rečemo, da je bil sedanjí tečaj vsaj prvi dan na višku. Takoj drugi dan pa je disciplina odpovedala. Očitek ne velja navzočim ter opravičenim. Vzroke teh nerednosti bomo skušali poiskati ter sprejeti v odboru radikalne sklepe, ki naj prispejo v zbor red, ki je predpogoj za doseg uspehov. Numerus clausus je dosežen, morda celo prekoračen; presežek tvori več nepreizkušenih članov. Radi predčasnega zaključka tečaja je poizkušnja novih članov odpadla. Novi člani se zaenkrat ne sprejemajo. V poročilu marčnega tečaja sta pomotoma izostali imeni članic Ambrožičeve ter Bizjakove.

Poslednjega tečaja so se udeležili: a) soprani: Kneisl, Toni, Zebre, Božič, Šuštar, Marok, Krč, Köchl, Vesel, Košar, Škulj A. in V., Zavrtanik, Ambrožič, Klemenc, Grile, Traven in Zlebnik; b) alti: Križman, Weber, Gajser, Stritar, Vremšak, Pirc, Kulovec, Mihečič, Flego, Kapor, Nepuzljan, Schubert, Petrovič, Kovač, Sušteršič, Velnar, Povše, Rugelj in Selan; c) tenorji: Lumbar, Martelanc, Vidmar, Slapar, Omerza, Rupnik, Binter, Jezeršek, Ahačič, Zupančič, Tomšič, Toroš, Tomšič, Cerut; d) basji: Adamič, Klemenc, Štrukelj, Kotnik, Korošec, Tavželj, Casagrande, Dougan, Pertot, Štante, Torelli, Gruden, Žitnik, Kobentar, Pinterič in Grum.

Tovarišu Primožiču želimo skorajšnjega okrevanja.

Šolski radio

—r XXVI. teden. V torek, 17. aprila, bo predvajal »Lutkovni odsek Sokola I. na Taboru v Ljubljani« špicarjevo igro »Martin Krpan«. Igra ima 8 dejanj:

1. Srečanje Krpana s cesarjem.
2. Cesarjev sin gre nad Brdavska.
3. Krpan in mejaši.
4. Krpan pride na dvor.
5. Krpan razkazuje svojo moč.
6. Krpanova kobila se predstavi na Dunaju.
7. Boj Krpana z Brdavsom.
8. Krpanovo slovo od Dunaja.

V petek, 20. aprila, bo predaval o potrebi s posebnim ozirom na ljubljanski potres l. 1895. g. dr. Bohinec Valter. Naša pokrajina je geološko še mlada in jo štejemo z ozirom na potrese h kavkaškemu ali sredozemskemu podnebnemu pasu. K sreči smo v tem pasu pomaknjeni precej daleč proti njegovemu severnemu obodu, toda podzemeljske sile nas od časa do časa vendarle opominjajo, da še ne mislijo mirovati. O najstarejšem potresu

v ljubljanski pokrajini poroča Valvasor, češ da se je zemlja tu stresla l. 792. Zelo močan je bil potres l. 1511., nemalo je ljubljance streslo tudi v maju l. 1839. Najhujša pa je bila na slovenskih tleh potresna katastrofa, ki je presenetila ljubljano v noči od velikonočne nedelje na velikonočni ponedeljek 1895. Predavatelj bo na podlagi poročil tedanjih očitvidcev in poznejših raziskovanj opisal ta usodni dogodek in nam obenem tolmačil sedanja mišljenja o nastanku in poteku potresnih pojavov.

Stanovska organizacija JUU

Iz sekcije

—s Učitelji — občinski odborniki, Čermelj Viktor, š. u. v Prevaljah v občini Pilštanj; Kos Janko, š. u. v Bučah v občini Kozje in Prislani Janko, š. u. v Pilštanju v občini Pilštanj. V območju mesta Celje Voglar Fran, š. u. v Celju in Bizjak, š. u. v Celju.

—s Klub prijateljev vaše kulture. Prijave: Roš Fran, uč. v Celju; Dolinar Roza, š. u. v Kresnicah; Ribičič Jožef, uč. v Ljubljani; Arrigler Valerija, uč. v Trzinu; Hladnik Leopold, š. u. v Cerknici; Janković Pero, š. u. v Vojniku; Andreja Grum-Skuljeva, uč. Gabrk nad Škofjo Loko; Vlada Skulj, uč. v Zidanem mostu; Grum Janez, uč. v Gabrku nad Škofjo Loko; Hajnšek Franc, uč. Sv. Jurij ob j. ž. in Hafner Kristina, uč. Jesenice

iz društva:

—JUJ ZA DOLNJELENDANSKI SREZ bo zborovalo 21. t. m. ob 10. uri v Turnišču, kjer bo predaval tov. Vranc: Iz prakse strnjene pouka. — K obilni udeležbi vabi odbor.

—JUJ SRESKO DRUŠTVO V KAMNIKU bo zborovalo dne 21. aprila 1934. ob pol 9. uri v Domžalah.

Dnevni red: 1. Predavanje tov. Peterlina: O nastanku apnenca. 2. Razgovor o učnih načrtih za nižjo narodno šolo. 3. Aktualne organizacijske zadeve. 4. Slučajnosti. Odbor.

—JUJ SRESKO DRUŠTVO V LJUTOMERU bo zborovalo dne 21. aprila 1934. ob 10. uri dopoldne v Radencih. Na dnevnem redu je poleg obravnavanja notranjih zadev, predavanje prof. Šiliha o temi: »Poslanstvo naše narodne šole v luči modernih pedagoških načel«, tovariš Porekar nam bo govoril še o zadržištvu.

—JUJ SRESKO DRUŠTVO ZA LAŠKI SREZ ima izredni občni zbor v soboto dne 14. aprila 1934. ob 9. uri dopoldne na Zidanem mostu s sledečim dnevnim redom:

1. »Nov pokret v mladinskem tisku.« — Poroča strokovni učitelj g. Albert Žerjav.
2. Zapisnik. 3. Dopisi. 4. Volitev novega odbora. 5. Predlogi in nasveti. Po zborovanju se konstituira novo izvoljeni odbor in izvoli častno razsodišče.

—SRESKO UČITELJSKO DRUŠTVO MARIBOR LEVI BREG bo zborovalo v soboto 21. aprila t. l. ob 10. uri predpoldne v Narodnem domu v Mariboru. Razen običajnih točk je na sporedu predavanje »O Lavtarjevi računski metodi« — predava g. prof. Fink. Eno uro pred zborovanjem, t. j. ob pol 9. uri se vrši tam seja društvenega upravnega in nadzornega odbora, kojih člani(ice) naj točno in polnoštevilno pridejo k tej seji ter se naj iste udeležijo tudi referenti raznih odsekov. Ne zabimo poravnati dolžne članarine, sicer po pravilih lahko zgubimo članske

pravice. Stanovska zavezanost in disciplina zahtevata ne le od posameznikov, ampak brez izjeme od vseh polnoštevilno, točno udeležbo in od pričetka do sklepa zborovanja izdatno in vztrajajoče sodelovanje. Odsotnost je opravičiti!

ODBOR.

—JUJ SRESKO UČITELJSKO DRUŠTVO V KRŠKEM bo zborovalo v soboto 14. aprila 1934. ob 9.30 uri dopoldne v šoli v Mokronogu.

Vzpored: 1. Poročilo predsedstva. 2. Priporočila referata »O prirodnih telovadbi« poda tov. Herbst Pavel. 3. Volitev delegatov za banovinsko in državno skupščino. 4. Slučajnosti. Tovarišice in tovariši, ki ste člani JUJ, se vabite, da se gornjega zborovanja, udeležite v polnem številu! Ne bo Vam žal!

—JUJ SRESKO UČITELJSKO DRUŠTVO V ORMOŽU radi podaljšanih velikonočnih počitnic ne bo imelo svojega zborovanja v soboto dne 14. aprila t. l. temveč dne 5. maja t. l.

ODBOR.

—JUJ SRESKO DRUŠTVO V LITIJI bo zborovalo v soboto 21. aprila 1934. ob 9. uri dopoldne na osnovni šoli v Višnji gori. Dnevni red:

1. Situacijsko poročilo.
2. K vprašanju mladinskega časopisa (referira tov. Žerjav Albert iz Trbovelj).
3. Poročila odbornikov.
4. Okrog nameravane redukcije poročenih učiteljc. (Tov. Plevelj iz Jevnice.)
5. Slučajnosti.

Navzočnost vseh, zlasti poročenih tovarišic — častna dolžnost. Udeleženci iz zavskega konca imajo ugodno železniško zvezo z vlakom, ki dospe v Ljubljano ob 7.14 uri, v Višnjo goro pa krene iz Ljubljane ob 7.26.

—JUJ SRESKO DRUŠTVO V KOZJEM bo zborovalo v soboto 14. aprila 1934. ob 10. uri v Kozjem. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Vplivi civilizacije in kulture na oddaljene vasi našega sresa, tov. Kocuvan. 4. Obravnava kroga — izračunavanje ploščine in obsega — tov. Potočnik. 5. Predlogi — slučajnosti. — Pridite vsi in pravočasno! Zamučniki poravnajte članarino.

—JUJ SRESKO DRUŠTVO V PTUJU bo zborovalo dne 21. aprila 1934. ob pol 9. uri v Glasbeni Matici. Običajni dnevni red se spopolni z debato o referatih zadnjega zborovanja in tovarišica Jurančičeva bo govorila o ženskem vprašanju.

MALI OGLASI

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek Din 5.—

FR. P. ZAJEC
izprašan optik
Ljubljana, Stari trg 9

priporoča: naočnike, ščipalnice, barometre, toplomere, risalno orodje, mikroskope, fotoaparate itd. Velika zaloga raznih ur, zlatnine in srebrnine. Ceniki brezplačno.

»MENJAVA«

Da bi boljšal svoje zdravstveno stanje, bi po nasvetu zdravnika zamenjal svoje službeno mesto učitelj, poročen z učiteljico v Ljubljanski okolici vzhodni del z mestom na Gorenjskem. Učiteljski pari, ki imajo otroke za šolanje naj pošljejo svoje ponudbe na upravo lista pod šifro »Menjava«.

Za dame

elegantne damske plašče in kostume, od cenejšega do finega, izgotavljamo po meri

Za gospode

vsakovrstne obleke in površne suknje po meri, že od nizkih cen navzgor

Za dame in gospode

vsa sportna oblačila kakor: trenčkoti, dežni plašči, pumparice, vsakovrstne specialne jopiče za sport, ter vsa smučarska oblačila

Za deco

plaščki

K. PUČNIK

Šelenburgova ulica šte. 1 nasproti kavarne »Zvezda«

Za cenjeno učitelstvo znatno nižje cene in ugodnosti odplačevanja!

IGN. ŽARGI

LJUBLJANA

SV. PETRA CESTA 11

Za dame!

Obleke, plašče, bluze, perilo.

Za gospode!

Krasne srajce, velika izbira kravaf.

Za otroke!

Oblekce, plaščke, predpasnike, perilo, čepice.

PO PRIZNANO NIZKIH CENAH!

KDOR OGLAŠUJE
TA NAPREDUJE!

VELETRGOVINA

F. König

CELJE

Velika izbira igrač, galanterijskega blaga in gramofonov, kakor tudi žepnih predmetov in raznih kovčegov.

UGODNOST!

Damske galoše Din 70
Moške galoše Din 75
Damski snežni čevlji Din 100
Moški snežni čevlji Din 110

ANTON KRISPER, LJUBLJANA

MESTNI TRG 26 ♦ STRITARJEVA ULICA 3

Šolske knjige

za vse kategorije šol in po najnovejših izdajah

šolske zvezke

vsakovrstne, za šolo in domače vaje

šolske potrebščine

za vse mogoče šolske zahteve

Vam nudi vedno

KNJIGARNA „UČITELJSKE TISKARNE“

LJUBLJANA, FRANČIŠKANSKA ULICA 6 — MARIBOR, TYRŠEVA ULICA 44